

Spillet om magten i vikingetiden

- om slægt og ære

Indhold

I et autentisk vikingemiljø skal eleverne på egen krop opleve, hvordan det var at være i den øverste del af vikingetidens samfundshierarki.

Eleverne skal prøve at tilhøre stormandsgruppen. Det er fra gruppen af stormænd, at kongen, jarlerne og høvdingene vælges. Jarlen skal vælges af samfundets frie mænd. I den forbindelse spiller økonomi og besiddelser en vigtig rolle, for rigdom giver magt. Kun de rigeste har råd til at ansætte en lille hær, som kan bane vejen for, at f.eks. en konge-, høvdinge- eller jarletitel opnås.

Magtpositionen i vikingetiden er meget skrøbelig. Den er bygget op på personlige loyalitetsforhold og smuldrer derfor let, om ikke før, så når stormanden dør. Det er derfor vigtigt at sikre sociale og politiske alliancer ved gavegivning.

Titlen arves ikke automatisk; eleverne skal kæmpe for den. Det kan føre til interne stridigheder, der gennem alliancer og opgør skal ende ud med, at Ripa får en ny jarl og hustru. Eleverne får klæder på, som viser deres højborne status. De opdeles i tre slægter, der hver især bebøer et af Ripas fornemste huse. Herfra skal de deltage i vikingetidens livsfarlige spil om magten. Et spil, hvor man skal være parat til at indgå alliancer og forråde for at nå til tops. Man skal være parat til at satse alt. For her har man alt at vinde, men også alt at tabe.

Læringspotentialer i forløbet ligger i elevernes personlige oplevelse i rollespillet, og undervisningsformen er derfor differentieret. Det er op til den enkelte elev, hvor langt man vil gå ind i sin rolle, hvor meget man vil bruge sproget og interagere med andre. Aktiviteterne inddrager på forskellig vis krop og hoved.

Rollespillet

Året er 980. Magtcentret i danernes rige ligger i Jelling. Harald Blåtand regerer endnu i Danmark. Det var ham, der gjorde danerne kristne i 965, men i Ripa har der været en kristen menighed i over 100 år, siden Ansgar fik lov at bygge en kirke.

Den gamle Jarl og hustru regerer i Ripa. De har ingen overlevende sønner. Tre sønner døde allerede som børn, mens deres to voksne sønner døde i viking. Det er et åbent spørgsmål, hvem der skal overtage magtembedet i det sydvestlige Danerige, når det gamle jarlepar dør. Der skal vælges en efterfølger blandt de lokale tre stormandsslægter i regionen.

Medlemmerne fra de tre mægtigste slægter indbydes til møde. Her forrettes sagen for slægterne. Tiden er kommet til at vælge en ny jarl og husfrue. For at undgå strid, skal dette helst ske inden den gamle jarl dør. Et jarlepar skal besidde de rette egenskaber: Man skal via gavegivning kunne skabe alliancer, man skal kunne dømmes retfærdigt, og man skal kunne lede og være god til idræt. Har de tre stormandsslægter et egnet par i familien til posten? Tingmødet er nu slut. De tre stormandsslægter - de store jordbesiddere, de store husdyravlere og de store handelsmænd - drager hjem til sig selv. Nu kan spillet om magten begynde.

FAG

Samfundsfag, idræt og historie

KLASSETRIN

7.-10. klasse samt ungdomsuddannelser

ELEVANTAL

Maks. én klasse

VARIGHED

2,5 timer på Ribe VikingeCenter + tid på skolen til forberedelse og opfølgning

FORUDSÆTNING

Mindst to voksne fra skolen, skal indgå aktivt i forløbet.

FORMÅL

- At eleverne oplever en undervisningsform med høj læringspotentiale, hvor alle kan være med.
- At eleverne får en god fælles klasseoplevelse.
- At eleverne får redskaber til at kunne sammenligne vikingernes livsvilkår med moderne livsvilkår.
- At eleverne reflekterer over, hvordan det må være at leve i et hierarkisk samfund, til høre det øverste lag samt tage beslutninger, der kan have konsekvenser for liv og død.
- At give eleverne mulighed for at spille en rolle og være en anden end sig selv.
- At eleverne arbejder analytisk og vurderende med vikingetidens historiske sammenhænge og problemstillinger i det daværende samfunds komplekse magtstruktur.
- At eleverne udbygger deres forståelse for menneskers liv og livsvilkår gennem tiderne og opnår indsigt i kontinuitet og forandring.
- At eleverne gennem øvelser navigerer mellem aftaler, alliancer samt beslutninger og derved opnår forudsætninger for udvikling af kritisk tænkning og et værdi grundlag, så de kan deltage kvalificeret og engageret i nutidens samfund.

Undervisningsforløbet

Forløbet inddrager både klasselokalet på skolen samt Ribe VikingCenter. Det består af tre dele:

1. Forberedelse
2. Besøg på Ribe VikingCenter
3. Opfølgning

Besøget på Ribe VikingCenter

Undervisningsforløbets indhold og cirkatidspunkter:

Kl. 00:00 Ved indgangen til Ribe VikingCenter modtages I af en af byens indbyggere (ude af rolle).

Kl. 00:15 Eleverne placeres uden for vikingehuset. Her introduceres de til "Spillet om magten i vikingetiden".

Kl. 00:20 Påklædning efter de tre hold:

De store jordbesiddere (grøn). Slægtsnavn: Boeslægt søn/datter.

De store husdyravlere (rød). Slægtsnavn: Birgerslægt søn/datter.

De store handelsmænd (blå). Slægtsnavn: Runeslægt søn/datter.

Kl. 00:25 I vikingehusets hal samles alle til en fortælling (Rigs Vandring). Der gives gaver (mønter), og hver slægt får tildelt et hus.

Kl. 00:45 De tre slægter går til hvert deres hjem, hvor der skal vælges et slægtsoverhovedpar. Gaverne (mønter) kan bruges som bestikkelse.

Kl. 01:00 Tingmøde. Alle samles til den første opgave. Der skal afsiges dom i tre sager. De tre slægters repræsentanter skal afsige tre forskellige, retfærdige domme. Det gamle jarlepar afgør, hvem der har dømt bedst.

Kl. 01:30 Idræt. Der dystes i tre discipliner. Hvert hold skal stille med to deltagere (en mand og en kvinde) i hver disciplin. Det skal være nye folk til hver disciplin.

Kl. 02:00 Alliancer. Slægterne begiver sig til deres respektive hjem. De vurderer deres muligheder for at vinde spillet om magten, og de har mulighed for at forhandle, indlede aftaler eller danne alliancer med de andre slægter.

Kl. 02:10 Alle samles i vikingehuset, hvor den kommende jarl og frue skal udpeges. Dette kan ske, hvis der er en slægt, der ultimativt har vundet alt, eller hvis en slægt viser sig at kunne danne den stærkeste alliance.

Kl. 02:15 Evaluering af forløbet. En fælles snak om, hvad vi har oplevet.

Kl. 02:25 Omklædning.

Kl. 02:30 Tak for en god dag.

Husk før besøget...

- Inddel klassen i 3 familiegrupper
- Medbring varmt, praktisk tøj og fodtøj

TVÆRFAGLIGT UNDERVISNINGSFORLØB

Hvis hele dette undervisningsforløb bliver praktiseret med både 1. forberedelsesdelen, 2. besøgsdelen på Ribe VikingCenter og 3. opfølgingsdelen, leder dette skoletjenesteforløb frem mod, at eleverne tilegner sig kompetencer i forhold til at opnå følgende færdigheds- og vidensmål:

Samfundsfag, 8.-9. klasse

Politiske problemstillinger. Sociale og kulturelle sammenhænge og problemstillinger.

- Eleven opnår viden og færdigheder, så han/hun kan tage reflekteret stilling til samfundet og dets udvikling.
- Eleven opnår kompetencer til aktiv deltagelse og kan navigere og forhandle i komplekse politiske magtstrukturer.
- Eleven opnår forudsætninger for udvikling af kritisk tænkning og et værdigrundlag, så han/hun kan deltage kvalificeret og engageret i samfundet.
- Eleverne forholder sig til demokratiske grundværdier og spilleregler m.h.p. sin egen deltagelse i samfundet.

Historie, 8.-9. klasse

Historiebrug. Historiske scenarier.

- Eleven kan udlede forklaringer på historiske forhold og forløb ud fra historiske scenarier.
- Eleven har viden om historiske scenariers funktion.

Historie, 8.-9. klasse

Historiebrug. Historisk bevidsthed.

- Eleven kan redegøre for brug af fortiden i argumentation og handling.
- Eleven har viden om funktion af historie i fortid og nutid.

Idræt, 8.-9. klasse

- Eleven skal gennem idræt udvikle kropslige, idrætslige, sociale og personlige kompetencer.
- Eleven skal gennem alsidig idrætspraksis opleve glæde ved og lyst til at udøve idræt og udvikle forudsætninger for at forstå betydningen af livslang fysisk udfoldelse i samspil med natur, kultur og det samfund og den verden, eleven er en del af.
- Løb, spring og kast: Eleven skal opnå færdigheder, der gør, at eleven kan beherske teknikken at løbe, at springe og at kaste sikkert og stabilt, samt beherske udvalgte atletikdiscipliner med fokus på fart, distance og længde.

Forberedelse

Forberedelse - GENERELT

- **Introducér rollespillet.** Læs rollespillet op for eleverne og snak om, hvad der mon skal ske på Ribe Vikingecenter.
- **Inddeling i familiegupper.** Læreren skal inddele klassen i tre familiegupper. S sammensæt nogle grupper, hvor eleverne arbejder godt sammen. Antallet af drenge og piger skal helst være ligeligt fordelt på de tre grupper.
- **Forbered eleverne på oplevelsen på Ribe Vikingecenter.** Fortæl dem, at de vil få tildelt en rolle. Hvad vil det sige at spille en rolle? Hvorfor er det en god idé?
- **Se film.** Se Ribe Vikingecenters website for kortfilmserierne [Ripa](#) og [Vikingerne ved Vadehavet](#):
- **Læs.** Se [Nationalmuseets website](#) for information om magt og aristokrati i vikingetiden: <https://natmus.dk/historisk-viden/danmark/oldtid-indtil-aar-1050/vikingetiden-800-1050/magt-og-aristokrati/>

Forberedelse - HISTORIE

- **Vikingetiden som tema.** Det er oplagt at arbejde med vikingetiden som tema op til jeres besøg. Dermed har eleverne en viden om vikingetiden og har tilegnet sig en kronologisk forståelse af, hvor på tidslinjen perioden befinder sig.
- **Læreroplæg.** Informer eleverne om, at huse, møbler, gader, brønde m.m. på Ribe Vikingecenter er rekonstruktioner fra arkæologiske udgravninger. Snak gerne om ordet 'rekonstruktion'. Det er meget relevant at tale om, hvordan vi er kommet fra en arkæologisk udgravning til alt det, der står på Ribe Vikingecenter i dag.

Forberedelse - SAMFUNDSFAG

- **Arbejd med sociologi.** Tal om gruppedynamik. Hvilke roller indtager folk i fællesskabet. Hvorledes reguleres fællesskabet? Hvilke normer, ritualer og regler kan der være i grupper? Hvordan skaber man gruppedynamik? Et centralt element i fællesskaber er gensidigt udbytte. Spændingsforholdet imellem det, der er bedst for individet og det, der er bedst for fællesskabet, kan skabe et socialt dilemma. Tal om hvilke roller, der findes i grupper.
- **Arbejd med politiske forhold.** Hvilke magtstrukturer er der i nutidens samfund? Hvordan har magtstrukturerne udviklet sig gennem tiden? Tal også om lov og ret: Hvad er retfærdighed? Undersøg hvordan det politiske spil foregår. Arbejd med alliancer og forhandling. Hvad er demokrati?

Forberedelse - IDRÆT

- Undersøg og afprøv nogle af vikingetidens idrætter. Det var et ideal, at være god til visse idrætter i stormandsklassen i vikingetiden. I rollespillet indgår løb, spring og kast - discipliner fra atletik, som er en gammel sportsgren. Forbered jer på forskellige øvelser i løb, spring og kast samt forskellige former for stafetløb. Se [EMU Danmarks læringsportal om Atletikkens discipliner](#) - løb, spring og kast.

Opfølgning

Opfølgning - HISTORIE OG SAMFUNDSFAG

- **Fælles snak om oplevelsen.** Snak om, hvad I oplevede på Ribe Vikingecenter. Snak evt. om de vikinger, I mødte. Virkede de autentiske i deres rolle? Hvilke muligheder har man, når man træder ind i en rolle? Hvordan virkede det på jer?
- **Fælles snak om forventninger.** Snak om, hvordan det var at opleve vikingetiden på egen krop. Var det, som eleverne forventede? Var der noget, som overraskede?
- **Fælles snak.** Skriv 'Stormand i vikingetiden' midt på tavlen. Spørgsmål til klassen: Hvilke forventninger var der til den herskende klasse i vikingetiden? Hvordan formidles dette på Ribe Vikingecenter? Hvordan oplevede eleverne, der blev gjort til trælle, lige pludselig ikke at have rettigheder længere, samt at de skulle skifte tøj? Find en betegnelse for det samfundssyn, som I har oplevet på Ribe Vikingecenter. Kan oplevelsen overføres til andre rammer end til et vikingetidsrollespil? Hvilke? Reflekter over de roller og gruppedynamikker, I oplevede.
- **Fælles snak om temaet 'Magten i vikingetiden'.** Diskuter magtstrukturen i vikingetidens Danmark. Hvorfor var der tre forskellige samfundslag, hvilken indvirkning havde det på samfundet? Hvordan blev de tre samfundslag tydeliggjort under domsafgivelsen på tinget? Diskuter og sammenlign vikingernes og nutidens syn på retfærdighed.

Kontakt og booking

Skoletjenesten på Ribe Vikingecenter:

**Tel. 75 411 611 eller
booking@ribevikingecenter.dk**

Du er altid meget velkommen med dine spørgsmål. Kontakt os, hvis du har særlige ønsker.

Ring og book jeres besøg på Ribe Vikingecenter eller benyt bookingformularen på www.ribevikingecenter.dk